

Відеозвернення

Комісара Ради Європи з прав людини **Ніlsa Муйжнієкса** до конференції «**Виклик без відповіді: злочини ненависті проти ЛГБТ в Україні**», Київ, 23 лютого 2018 р., організованою Правозахисним ЛГБТ Центром «Наш світ» та Українською Гельсінською спілкою з прав людини

Дорогі друзі, дорогі учасники,

Мені приємно сказати декілька слів за допомогою цього відео щодо питання боротьби з гомофобією та трансфобією.

Дозвольте мені почати на мажорній ноті. В останнє десятиліття ми стали свідками революційного прогресу у справі визнання та реалізації рівних прав людини для ЛГБТІ. Важливим етапом стало призначення у 2016 році незалежного експерта ООН з питань сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності. Ми також стали свідками ухвалення нових законів на національному рівні з питань прав сім'ї та юридичного визнання статі, а також очевидних змін у ставленні суспільства до ЛГБТІ осіб у багатьох країнах Європи.

Судова практика Європейського суду з прав людини також продовжує розвиватися. У рішенні від червня 2017 року по справі "Баєв та інші проти Росії" стосовно російського закону про заборону "пропаганди гомосексуалізму", Суд дійшов висновку, що *"шляхом прийняття таких законів, влада посилює стигму та упередження і заохочує гомофобію, що несумісно з поняттями рівності, плюралізму і толерантності, притаманними демократичному суспільству"*. У ранішому рішенні по справі "Ідентоба та інші проти Грузії", Суд підтвердив, що держави-учасниці Конвенції зобов'язані захищати ЛГБТІ осіб та ефективно відстежувати осіб, відповідальних за акти насильства, здійснені проти них. У справі "Вейделанд та інші проти Швеції", Суд ясно дав зрозуміти, що гомофобні промови не можуть захищатися як свобода слова.

Однак, для самозаспокоєння немає місця, і у 2017 році ми постійно нагадували, що ми не повинні зупинятися на досягнутому. Події, що розгортаються у Чеченській Республіці, де в період з лютого по квітень 2017 року було заарештовано або викрадено цілу низку чоловіків-геїв (або чоловіків, які вважаються геями), які, за повідомленнями, піддаються жорстокому поводженню та приниженням, перебуваючи в ув'язненні, а також в Азербайджані, де у вересні правоохоронні органи затримали та взяли під варту 83 особи – які, як повідомляється, були виявлені на підставі їхньої реальної чи гаданої сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності – є особливо примітними у цьому відношенні.

Навіть ті країни, що досягли значного прогресу у справі визнання прав ЛГБТІ людей, не захищені від досить насильницьких проявів гомофобії і трансфобії. У Великій Британії з'явилися повідомлення про різке зростання гомофобних і трансфобних злочинів ненависті внаслідок референдуму Brexit. У своїй доповіді про гомофобію у Франції у 2017 році, громадська організація "SOS homophobie" виявила зв'язок між прогресом у визнанні прав ЛГБТІ та поширенням числа злочинів ненависті та випадків мови ненависті. Вбивство 23-річної транс-активістки Ханде Кадер у Туреччині у 2016 році, чие тіло було знайдено понівеченим і спаленим, стало сумним нагадуванням, що насильство за мотивами гомофобії та трансфобії часто є особливо звірячим і жорстоким.

В Україні 2017 рік характеризувався розширенням співпраці між поліцією та ЛГБТ організаціями і поліпшенням захисту від гомофобних і трансфобних актів агресії, проте, ключове завдання – розслідування злочинів ненависті проти ЛГБТІ осіб і покарання винних – залишається невирішеним. Крім того, багато надихаючих і перспективних ідей та ініціатив, які були сформульовані в Національній стратегії у сфері прав людини та Плані дій, залишаються на папері та досі не були вповні втілені у відповідних законах, нормативних актах і практиках. І в той час, як українське суспільство в цілому поступово стає терпимішим до проявів різноманітності своїх членів, праві та традиціоналістські групи не припиняють демонструвати агресивну поведінку стосовно людей, чию сексуальність і гендерну ідентичність вони сприймають як виклик.

То що може і повинно бути зроблено для того, щоб протистояти цій тривожній тенденції та подолати ненависть до ЛГБТІ людей? Протягом свого мандата я заохочував уряди обирати комплексний підхід до боротьби з гомофобією та трансфобією, який включав би запровадження явної заборони на дискримінацію за ознаками сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності, а також здійснення ефективних заходів із виявлення, розслідування та покарання злочинів ненависті та мови ненависті. Однак, хоча ефективні закони та системи кримінального правосуддя мають важливе значення, їх одних недостатньо, якщо ми хочемо домогтися ширших змін у ставленні суспільства до ЛГБТІ. Вони мають бути доповнені просвітницькими кампаніями та шкільною освітою, щоб сприяти розумінню та повазі прав ЛГБТІ людей. Ще більш важливо, щоб уряди демонстрували позитивне політичне лідерство у цьому питанні. Створення альянсів за участю громадянського суспільства, національних і місцевих органів влади, національних інституцій з прав людини, релігійних громад і приватного сектору може допомогти побудувати більш інклюзивні суспільства, в яких ЛГБТІ люди можуть жити вільно, безпечно і нарівні з іншими. Попереду ще довгий шлях до досягнення цієї мети, але глибокі політичні та суспільні зміни, які ми спостерігали протягом останнього десятиліття, у напрямку суспільств, де більше цінується та приймається різноманіття, викликають у мене обережний оптимізм щодо того, що в кінці тунелю є світло, і нам потрібно лише продовжувати рухатися вперед, незалежно від будь-чого.

Бажаю вам дуже плідних дискусій протягом конференції.